

รายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปี 2565

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร
จังหวัดอุตรดิตถ์

คำนำ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร มีภารกิจให้การศึกษา วิเคราะห์ ทดสอบถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมการผลิต การกระจายพันธุ์พืช แมลงเศรษฐกิจ ให้บริการข้อมูลข่าวสารทางวิชาการด้านการเกษตร และสนับสนุนปัจจัยการผลิต ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุตรดิตถ์ , จังหวัดสุโขทัย , จังหวัดพิษณุโลก , จังหวัดเพชรบูรณ์ , จังหวัดพิจิตร เพื่อให้สามารถสนับสนุนความต้องการของพื้นที่ และให้บริการด้านการเกษตรเป็นไปอย่างครอบคลุม

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุตรดิตถ์ จึงได้จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปี ๒๕๖๕ เพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานโครงการต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไป

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุตรดิตถ์
พฤศจิกายน ๒๕๖๕

สารบัญ

หน้า

๑. คำนำ	
๒. สารบัญ	
๓. ประวัติและความเป็นมาของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรธานี	๑
๔. สถานที่ตั้ง	๑
๕. แผนที่โดยสังเขป	๑
๖. แผนผังภายในศูนย์ฯ	๒
๗. พื้นที่ความรับผิดชอบ	๓
๘. วิสัยทัศน์	๔
๙. ภารกิจหลัก	๔
๑๐. โครงสร้างและอัตรากำลัง	๕
๑๑. โครงสร้างบริหาร	๖
๑๒. โครงสร้างภายในศูนย์ฯ	๙
๑๓. สรุปงบประมาณ ประจำปี ๒๕๖๕	๑๐
๑๔. ผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๖๕	
๑๔.๑ โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพร ปีงบประมาณ ๒๕๖๕	๑๑
๑๔.๒ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแมลงเศรษฐกิจ ปีงบประมาณ ๒๕๖๕	๑๕
๑๔.๓ โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรตามอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ปีงบประมาณ ๒๕๖๕	๒๓
๑๔.๔ โครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ปีงบประมาณ ๒๕๖๕	๒๙
๑๔.๕ โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในพระราชานุเคราะห์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามกุฎราชกุมาร ปีงบประมาณ ๒๕๖๕	๓๓
๑๔.๖ งานที่ไม่ได้รับงบประมาณ ประจำปี ๒๕๖๕	๓๖
๑๕. ภาคผนวก	๔๗
๑๕.๑ สรุปประเด็นกิจกรรมเสวนาทางออกปύสู่ความยั่งยืน	๔๘

ประวัติและความเป็นมาของ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรธานี

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้เริ่มจัดตั้งเป็นศูนย์อนุรักษ์และขยายพันธุ์ผึ้งที่ ๒ จังหวัดพิษณุโลก สังกัดกองป้องกันและกำจัดศัตรูพืช กรมส่งเสริมการเกษตร ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๔๕ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดพิษณุโลก (ผึ้ง) มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงผึ้งและแมลงเศรษฐกิจรับผิดชอบ ๙ จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ใหม่ให้ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรสาขา ใช้ชื่อว่าศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรธานี โดยย้ายมาตั้งอยู่เลขที่ ๑๓๒ หมู่ ๓ ตำบลป่าเซ่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ๕๓๐๐๐ มีเนื้อที่ ๒๐ ไร่ พื้นที่รับผิดชอบ ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี , จังหวัดสุโขทัย , จังหวัดพิษณุโลก , จังหวัดเพชรบูรณ์ , จังหวัดพิจิตร

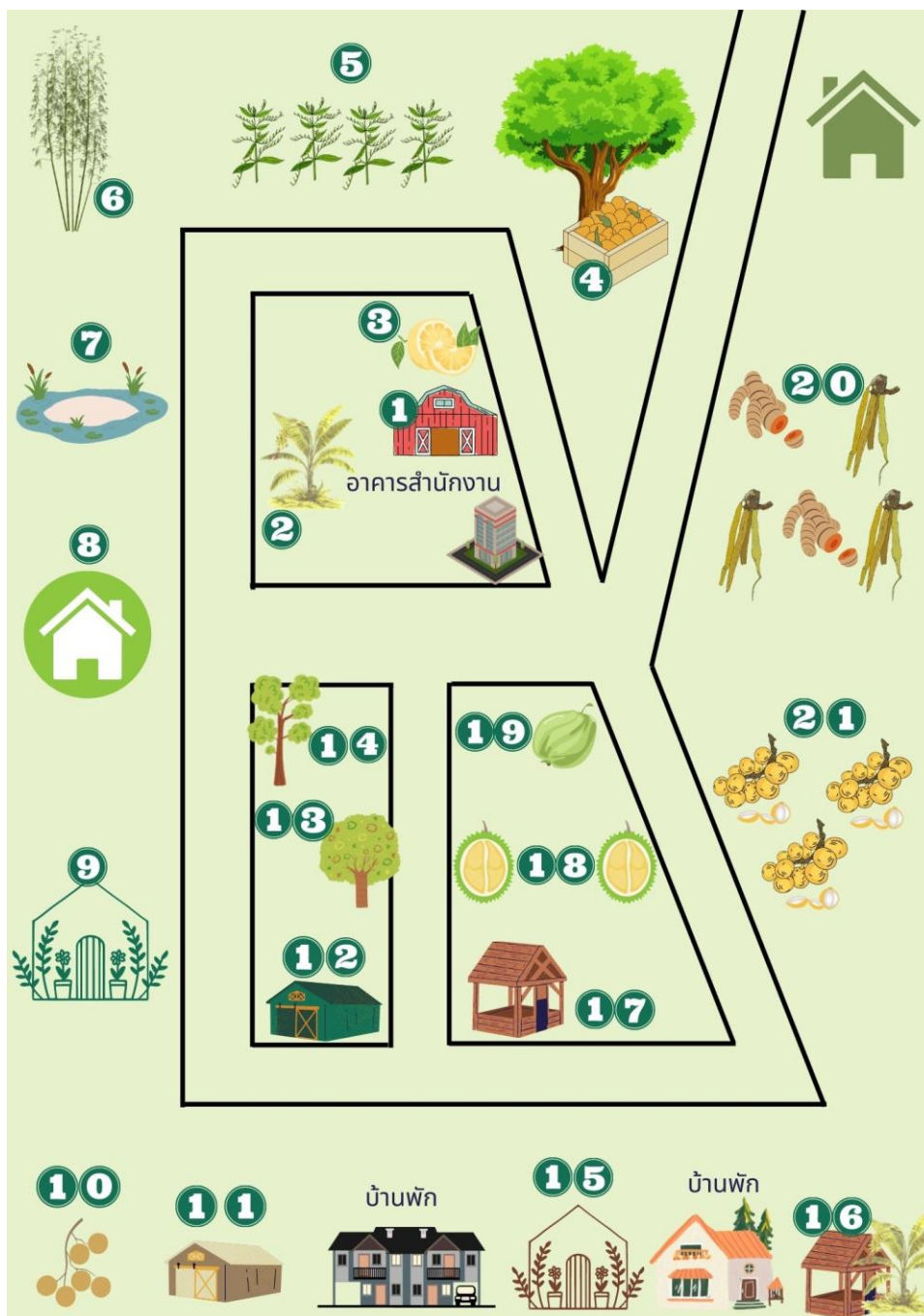
สถานที่ตั้ง

สถานที่ตั้ง	:: ๑๓๒ หมู่ ๓ ตำบลป่าเซ่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ๕๓๐๐๐
โทรศัพท์	:: ๐๕๕-๘๑๗-๗๑๔
เนื้อที่	:: ๒๐ ไร่
ทิศเหนือ	:: ติดสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี
ทิศใต้	:: ติดที่ดินราษฎร
ทิศตะวันออก	:: ติดคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ทิศตะวันตก	:: ติดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดอุดรธานี คลื่น FM.๙๖.๗

แผนที่โดยสังเขป

แผนผังภายในศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์

- ๑. จุดเรียนรู้การเลี้ยงชันโรง
- ๔. จุดเรียนรู้อนุรักษ์พันธุกรรมมะม่วง
- ๗. จุดเรียนรู้แหนแดง
- ๑๐. จุดเรียนรู้ลำไย (อาหารผึ้ง)
- ๑๓. จุดเรียนรู้มะขงชิด
- ๑๖. จุดเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
- ๑๙. จุดเรียนรู้ฝรั่ง

- ๒. จุดเรียนรู้อนุรักษ์พันธุกรรมกล้วย
- ๕. จุดเรียนรู้แปลงพืชสมุนไพร
- ๘. จุดเรียนรู้อารักขาพืช
- ๑๑. จุดเรียนรู้การเลี้ยงผึ้ง
- ๑๔. แปลงอัตลักษณ์ส้มโอ
- ๑๗. จุดเรียนรู้ขยายพันธุ์ไม้ผล
- ๒๐. จุดเรียนรู้พืชสมุนไพร

- ๓. จุดเรียนรู้มะนาว
- ๖. จุดเรียนรู้ไผ่ซางหม่น
- ๙. จุดเรียนรู้ขยายพันธุ์พืช
- ๑๒. จุดเรียนรู้การเลี้ยงจิ้งหรีด
- ๑๕. จุดเรียนรู้ไม้ดอกไม้ประดับ
- ๑๘. แปลงอัตลักษณ์ทุเรียน
- ๒๑. แปลงอัตลักษณ์กลางสาต

พื้นที่ความรับผิดชอบ

พื้นที่ในเขตรับผิดชอบ ๕ จังหวัด ได้แก่

๑. จังหวัดอุดรธานี
๒. จังหวัดสุโขทัย
๓. จังหวัดพิษณุโลก
๔. จังหวัดเพชรบูรณ์
๕. จังหวัดพิจิตร

วิสัยทัศน์

เป็นศูนย์กลางในการศึกษาทดสอบ ถ่ายทอดเทคโนโลยี ฝึกอบรม การเกษตรให้บริการข้อมูลทางการเกษตร
แก่เกษตรกร เป็นแหล่งรวมกระจายพันธุ์พืชและแมลงเศรษฐกิจ

ภารกิจหลัก

๑. ศึกษา วิเคราะห์ ทดสอบ ประยุกต์ พัฒนาเทคโนโลยีและองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่พัฒนาแปลงสาธิตและแปลงเรียนรู้ให้เป็นต้นแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า
๒. ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการผลิตและการจัดการผลผลิตที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่
๓. เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมการผลิต การขยายกระจายพันธุ์พืช และแมลงเศรษฐกิจ เพื่อใช้ในงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ
๔. ฝึกอบรมอาชีพการเกษตรแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป
๕. ให้บริการข้อมูลข่าวสารวิชาการด้านเกษตรและสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็น รวมทั้งให้บริการทางการเกษตรอื่น ๆ ตามศักยภาพของศูนย์ฯ

โครงสร้างและอัตรากำลัง

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ชำนาญการพิเศษ
(ผู้อำนวยการ)

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ชำนาญการ	=	๒	อัตรา
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปฏิบัติการ	=	๓	อัตรา
พนักงานราชการ			
- นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	=	๑	อัตรา
- เจ้าพนักงานการเกษตร	=	๑	อัตรา
- เจ้าพนักงานธุรการ	=	๑	อัตรา
ลูกจ้างประจำ			
- พนักงานขับรถยนต์	=	๑	อัตรา
- ช่างเครื่องยนต์	=	๒	อัตรา
ลูกจ้างเหมาจ่ายรายเดือน			
- พนักงานขับรถยนต์	=	๑	อัตรา
- พนักงานบริการทั่วไป	=	๑	อัตรา
- คนงานเกษตร	=	๘	อัตรา
- พนักงานรักษาความปลอดภัย	=	๒	อัตรา
รวม	=	๒๔	อัตรา

โครงสร้างบริหาร

นายมนัส เสียงก้อง

ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุตรดิตถ์

กลุ่มบริหารและสนับสนุนปัจจัยการผลิต

นายบรรจง ปัญญาดี

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปฏิบัติการ
หัวหน้ากลุ่มบริหารและสนับสนุนปัจจัยการผลิต

นายอดิพันธ์ นุชโพธิ์
ช่างเครื่องยนต์ ช๔

นายคะเน นวลคำ
พนักงานขับรถยนต์

นางอำไพ พึ่งเพ็ง
เจ้าพนักงานธุรการ

กลุ่มวิชาการส่งเสริมการเกษตรและฝึกอบรม

นายจักรวาล ศุขวัฒน์

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
หัวหน้ากลุ่มวิชาการส่งเสริมการเกษตรและฝึกอบรม

นางสาววนพร แสนคำ

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ชำนาญการ

นางสาวรัตติกาล จักรใจวงศ์

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปฏิบัติการ

นายวิมล รัตนบุรี

ช่างเครื่องยนต์ ช๔

นายเฉลียว จันทรรักษ์

เจ้าพนักงานการเกษตร

กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ

นายถิรายุธ ชัยปินตา
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปฏิบัติการ
หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ

นางสาวณัฐธยาน์ เตชะวระเกียรติ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

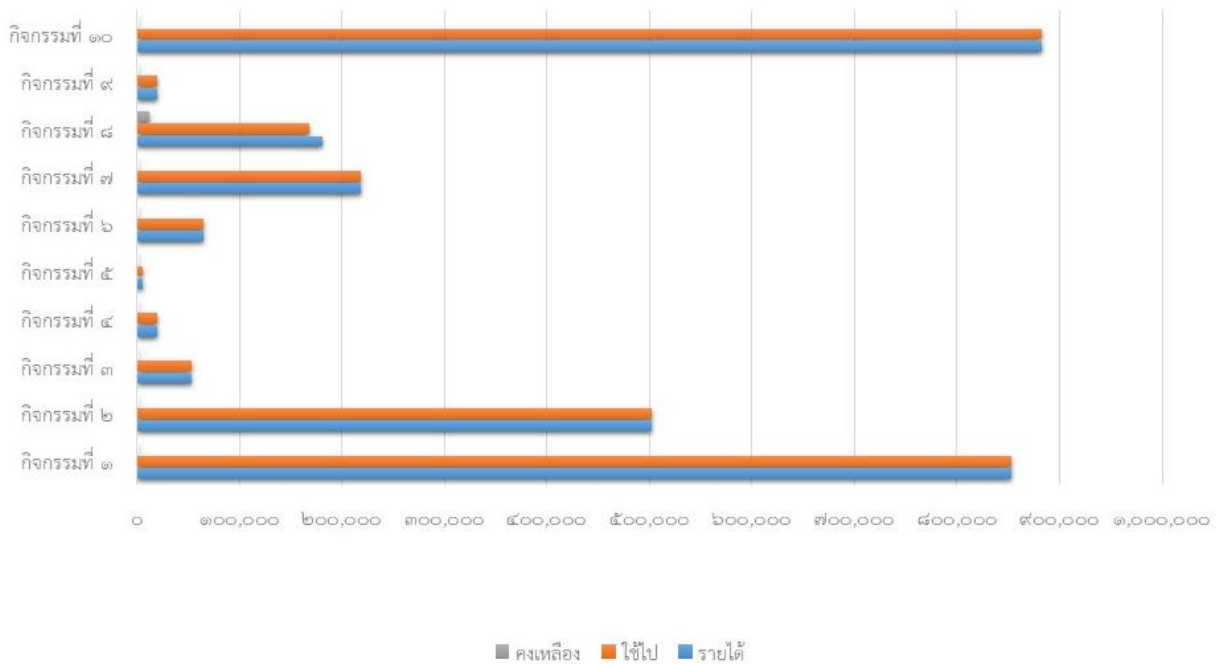
โครงสร้างภายในศูนย์ฯ

สรุปงบประมาณประจำปี ๒๕๖๕

รายได้จากกรมส่งเสริมการเกษตร

รายได้ ๒,๗๙๘,๗๒๖ บาท

- ◇ กิจกรรมที่ ๑ ค่าใช้จ่ายบุคลากรภาครัฐพัฒนาเกษตรที่ยั่งยืน
- ◇ กิจกรรมที่ ๒ ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรตามอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ◇ กิจกรรมที่ ๓ ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพร
- ◇ กิจกรรมที่ ๔ ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
- ◇ กิจกรรมที่ ๕ ตลาดเกษตรกร
- ◇ กิจกรรมที่ ๖ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
- ◇ กิจกรรมที่ ๗ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแมลงเศรษฐกิจ
- ◇ กิจกรรมที่ ๘ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการเกษตรและสหกรณ์
- ◇ กิจกรรมที่ ๙ ส่งเสริมดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ◇ กิจกรรมที่ ๑๐ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

โครงการส่งเสริมการเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพร ปีงบประมาณ ๒๕๖๕

โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพร (ฟ้าทะลายโจร กระชาย ขมิ้นชัน)

๑. หลักการและเหตุผล

สมุนไพร” หมายความว่า ยาที่ได้มาจากพืช สัตว์ แร่ธาตุจากธรรมชาติที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างภายใน สามารถนำมาใช้เป็นยารักษาโรคต่างๆ และบำรุงร่างกายได้ ประเภทของสมุนไพร สมุนไพรที่ได้จากส่วนของพืชโดยตรง (พืชวัตถุ) โดยส่วนต่างๆ ที่นำมานั้นมีสารที่สามารถใช้เป็นยาได้ ได้แก่ ใบ ดอก ผล เปลือกผล เมล็ด เปลือกเมล็ด รากหรือหัว ต้น แก่น กระพี้ เนื้อไม้ เปลือกไม้ การใช้สมุนไพรนั้นมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรมีในตำราแพทย์ตั้งแต่สมัยกรีก อินเดีย จีน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพทย์ไทยแผนโบราณ นอกจากนี้ก็มีการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ถ้าจะพูดถึงประโยชน์ของสมุนไพร ในปัจจุบันยาต่างๆ ที่ใช้กันอยู่มีจำนวนไม่น้อยที่ได้มาจากสมุนไพรโดยตรง

ช่วงที่ผ่านมา ระบาดทั่วกันว่าโควิด-๑๙ ทำให้ประชาชนไทยเจ็บป่วยเป็นจำนวนมาก และเกิดวิกฤตทางเดินสุขภาพ และประชาชนมีความตื่นตัวมากขึ้นในการนำสมุนไพรมาใช้ป้องกัน รักษาโควิด-๑๙ ตัวอย่างเช่น ขมิ้นชัน” พบว่าสารสำคัญของขมิ้นชัน Demethoxycurcumine สามารถแย่งจับกับตำแหน่งของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ ๒๐๑๙ ที่จะเข้าสู่เซลล์ปอด และมีฤทธิ์ต่อต้านเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์เอ โดยทั่วไปขมิ้นมักไม่ก่อให้เกิดผลข้างเคียงจากการใช้หรือรับประทาน และกระชายขาว ได้มีสารสกัดจากกระชายขาว ซึ่งมีสารสำคัญ ๒ ชนิด ได้แก่ Pandulatin A และ Pinostrobin สารทั้ง ๒ ตัวนี้ สามารถทำหน้าที่ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อไวรัสต้นเหตุของโควิด-๑๙ ได้รวมถึงลดจำนวนเซลล์ที่ติดเชื้อจาก ๑๐๐% ให้ลดลงจนเหลือ ๐%

ดังนั้น ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิษฐ์ จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการผลิตและขยายพันธุ์ของขมิ้นชันและกระชายขาว จึงได้ริเริ่มการจัดทำแปลงขยายพันธุ์พืชสมุนไพร และเป็นการดำเนินงานเพื่อตอบสนองนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ให้เร่งผลิตและขยายต้นพันธุ์ขมิ้นชันและกระชายขาว เพื่อให้ทันต่อความต้องการขอรับสนับสนุนเกษตรกรและประชาชนทั่วไป ที่ต้องการขอรับการสนับสนุนต้นพันธุ์ เพื่อนำไปปลูกและใช้เป็นสมุนไพรต่อไป หรือสนับสนุนให้แก่หน่วยงานของกรมส่งเสริมการเกษตร และยังเป็นจุดรวบรวมนต้นพันธุ์สำรองให้แก่กรมส่งเสริมการเกษตรอีกทาง

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อจัดทำแปลงขยายพันธุ์พืชสมุนไพร ได้แก่ ฟ้าทะลายโจร ขมิ้นชัน และกระชายขาว
๒. เพื่อเป็นแหล่งสำรองต้นแม่พันธุ์พืชสมุนไพร ได้แก่ ฟ้าทะลายโจร ขมิ้นชัน และกระชายขาว

๓. เป้าหมาย

ดำเนินการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ขมิ้นชัน กระชายขาว และฟ้าทะลายโจร พื้นที่ปลูกจำนวน ๒.๕ ไร่ ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิษฐ์ ม.๓ ต.ป่าเช่า อ.เมืองอุดรดิษฐ์ จ.อุดรดิษฐ์

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

- ๔.๑ ไตรมาส ๓ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

๕.วิธีการดำเนินงาน

- ๕.๑ ประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๕.๒ จัดทำแผนการผลิตแปลงขยายพันธุ์ขมิ้นชัน และกระชายขาว และรายละเอียดวิธีการผลิต
- ๕.๓ ดำเนินการผลิตตามรายละเอียดวิธีการผลิตตามแผนที่กำหนด
- ๕.๕ สรุปและรายงานผลการดำเนินโครงการให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๖ จังหวัด เชียงใหม่

๖.งบประมาณดำเนินการ

ขอรับการจัดสรรงบประมาณจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน ๕๓,๐๐๐ บาท (ห้าหมื่นสามพันบาทถ้วน) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

๗.ผลผลิต ผลลัพธ์ นวัตกรรม และผลที่คาดว่าจะได้รับ

๘.๑ **ผลผลิต (Output)** มีแปลงสมุนไพรฟ้าทะลายโจร ขมิ้นชันและกระชายขาว เพื่อใช้ในการสนับสนุนเกษตรกรประชาชนทั่วไปและใช้ในกิจกรรมของกรมส่งเสริมการเกษตร

๘.๒ **ผลลัพธ์ (Outcome)** สามารถนำสมุนไพรในแปลงมาใช้ในการป้องกัน และบรรเทาอาการที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัส COVID-๑๙ ไวรัส ในแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

๘.๓ **นวัตกรรม (Innovation)** มีการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีการผลิตแปลงแม่พันธุ์ฟ้าทะลายโจร ขมิ้นชันและกระชายขาว ที่ใช้ในการรักษา ยับยั้งที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัส COVID-๑๙ ไวรัส

๘.๔ **ผลที่คาดว่าจะได้รับ** มีฟ้าทะลายโจร ขมิ้นชันและกระชายขาว เพื่อสนับสนุนเกษตรกร และสนับสนุนกิจกรรม/โครงการต่างๆ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕

๘.ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายจักรวาล ศุขวัฒน์	ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ชำนาญการ
นางสาวฉนวนพร แสนคำ	ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ชำนาญการ

ผลการดำเนินงาน

ดำเนินการจัดทำแปลงฟ้าทะลายโจร แม่พันธุ์เข้มข้น และกระชายขึ้น จำนวน ๑ แปลง พื้นที่การเพาะปลูก จำนวน ๒ ไร่ เพื่อเป็นแปลงแม่พันธุ์สำรองใช้ในกิจกรรมของกรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตแอมलगเคลือบฟัน ปีงบประมาณ ๒๕๖๕

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแมลงเศรษฐกิจ

กิจกรรมสนับสนุนการจัดทำจุดเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพ และมูลค่าการผลิตแมลงเศรษฐกิจ

๑. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจเนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศร้อนชื้นทำให้แมลงสามารถเจริญเติบโตได้เป็นอย่างดี และมีแหล่งพืชอาหารที่หลากหลายกระจายในทุกภูมิภาคของประเทศไทย แมลงเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ผีเสื้อพันธุ์ ผีเสื้อโพรง การเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ ปัจจุบันเป็นอาชีพที่เกษตรกรให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากแมลงเศรษฐกิจได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ ได้แก่ น้ำผึ้ง และผลิตภัณฑ์จากผึ้งสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้ เช่น ยา และเครื่องสำอาง ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ ผลิตภัณฑ์จากแมลงเศรษฐกิจนับเป็นสินค้ากลุ่มทางเลือกเพื่อสุขภาพ สำหรับประโยชน์ของแมลงตระกูลผึ้งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ เป็นแมลงช่วยผสมเกสรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร และแมลงช่วยผสมเกสรเหล่านี้ล้วนเป็นแมลงตัวชี้วัดสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของระบบนิเวศ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรดิตถ์ จึงได้จัดทำจุดเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรเกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้ง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกรที่สนใจ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรเป็นจุดสาธิตทางการเกษตร การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อพัฒนาจุดเรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ (ผึ้งพันธุ์) ใช้เป็นแหล่งศึกษาการปฏิบัติและเพาะขยาย
- ๒.๒ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ให้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไปที่สนใจ
- ๒.๓ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะการเลี้ยงและการขยายผึ้งพันธุ์ให้แก่บุคลากรของศูนย์ฯ

๓. เป้าหมาย

- ๓.๑ พัฒนาจุดเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งพันธุ์ของศูนย์
- ๓.๒ บุคลากรภายในศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรดิตถ์ เกษตรกรและประชาชนทั่วไป

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

ไตรมาส ๑ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๕.๑ ประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๕.๒ จัดทำแผนการปฏิบัติงาน และแผนพัฒนาจุดเรียนรู้
- ๕.๓ ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง และจัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

๕.๔ ดำเนินการพัฒนาจุดเรียนรู้ตามแผนที่กำหนด

๕.๕ สรุปและรายงานผลการดำเนินโครงการให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๖
จังหวัดเชียงใหม่

๖.งบประมาณดำเนินการ

ขอรับการจัดสรรงบประมาณจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรดิตถ์
จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

๗. ผลผลิต ผลลัพธ์ นวัตกรรม และผลที่คาดว่าจะได้รับ

๗.๑ **ผลผลิต (Output)** ศูนย์ฯ มีจุดเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งพันธุ์ใช้เป็นแหล่งศึกษาการปฏิบัติ
และเพาะขยายสามารถเข้าศึกษาดูงานและนำมาประยุกต์ใช้ได้

๗.๒ **ผลลัพธ์ (Outcome)** บุคลากรของศูนย์ฯ ได้รับการพัฒนาทักษะและเพิ่มพูนองค์ความรู้
ด้านการเลี้ยงและเพาะขยายผึ้งพันธุ์

๗.๓ **นวัตกรรม (Innovation)** บุคลากรของศูนย์ฯ ได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้ด้านวิชาการ การ
เพาะขยายผึ้งพันธุ์ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิตเพาะขยายพันธุ์
รวมถึงการนำผลผลิตจากผึ้งมาแปรรูป จำหน่าย และพัฒนาผลิตภัณฑ์

๗.๔ **ผลที่คาดว่าจะได้รับ** บุคลากรของศูนย์ฯ เกษตรกร และประชาชนทั่วไป ที่เข้ามาศึกษา
ดู จุดเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจในการเพาะเลี้ยงขยายผึ้งพันธุ์ และยังสามารถนำผลผลิตมาแปรรูปได้

๘. ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายธีรยุทธ ชัยปินตา

ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

ผลการดำเนินงาน

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแมลงเศรษฐกิจ กิจกรรม สนับสนุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์และรวบรวมพันธุ์

๑. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจเนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศร้อนชื้น ทำให้แมลงสามารถเจริญเติบโตได้เป็นอย่างดี และมีแหล่งที่อาหารที่หลากหลายกระจายในทุกภูมิภาคของประเทศไทย แมลงเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ผีเสื้อพันธุ์ ผีเสื้อโพรง ชันโรง จิ้งหรีด และครั่ง การเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจปัจจุบันเป็นอาชีพที่เกษตรกรให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากแมลงเศรษฐกิจได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ ได้แก่ น้ำผึ้ง ผลิตภัณฑ์จากผึ้ง จิ้งหรีด และชันโรง สำหรับประโยชน์ของแมลงตระกูลผึ้งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ เป็นแมลงช่วยผสมเกสร เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ และสนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันในประเด็นการสร้างมูลค่า ซึ่งให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่าและความหลากหลายของสินค้าเกษตร

ศูนย์ปฏิบัติการของกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค มีหน้าที่ในการวิจัย ค้นคว้า ศึกษา ทดสอบในเชิงวิชาการเป็นหลัก โดยให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยศูนย์ปฏิบัติการจะสนับสนุนและเชื่อมโยงการปฏิบัติงานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภออย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพและเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของเกษตรกร ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรธานี จึงได้จัดทำกิจกรรมสนับสนุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์และรวบรวมพันธุ์ จิ้งหรีดและชันโรง ภายใต้โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแมลงเศรษฐกิจ ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ เพื่อส่งเสริมการดำเนินการพัฒนางานด้านวิชาการและนวัตกรรมเทคโนโลยีการเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ (จิ้งหรีดและชันโรง) เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งระบบ การผลิตและการตลาดอย่างยั่งยืน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของเกษตรกรในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแมลงเศรษฐกิจ (จิ้งหรีดและชันโรง) ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและความสามารถแข่งขันได้

๒.๒ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดเครือข่าย สำหรับเชื่อมโยงการผลิตและตลาดเป้าหมาย

๒.๓ เพื่อจัดทำแปลงขยายพันธุ์และรวบรวมพันธุ์ให้มีความเหมาะสมในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้และให้บริการแก่ผู้สนใจ

๓. เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินการ

๓.๑ เพื่อจัดทำแปลงขยายพันธุ์และรวบรวมพันธุ์ชันโรง และจิ้งหรีด ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรธานี

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

ไตรมาส ๑ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

๕. วิธีดำเนินการ

- ๕.๑ วางแผนการดำเนินงาน เขียนโครงการและขออนุมัติ
- ๕.๒ จัดหาวัสดุอุปกรณ์
- ๕.๓ ดำเนินการปรับปรุงสถานที่ จุดเรียนรู้ จุดสาธิต และจุดแสดงวิชาการ
- ๕.๔ ประชาสัมพันธ์และให้บริการ

๖. งบประมาณ

ขอรับการจัดสรรงบประมาณจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

๗. ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลผลิต

๑) แปลงขยายพันธุ์และรวบรวมพันธุ์ชั้นโรงและจังหวัดของศูนย์ฯ ได้รับการปรับปรุงให้มีศักยภาพเหมาะสมแก่การเรียนรู้

ผลลัพธ์

๑) แปลงขยายพันธุ์และรวบรวมพันธุ์ชั้นโรงและจังหวัดของศูนย์ฯ มีผู้สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้และรับบริการด้านต่างๆ

๒) ผู้ที่ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้และรับบริการสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติและเกิดผลสำเร็จ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑) ศูนย์ฯ เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ด้านพืชและแมลงเศรษฐกิจ ที่มีศักยภาพสามารถให้บริการแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกร นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

๒) เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ฯ ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

๘. ผู้รับผิดชอบ

๘.๑ นางสาวรัตติกาล จักรใจวงศ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
๘.๒ นายบรรจง ปัญญาดี	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

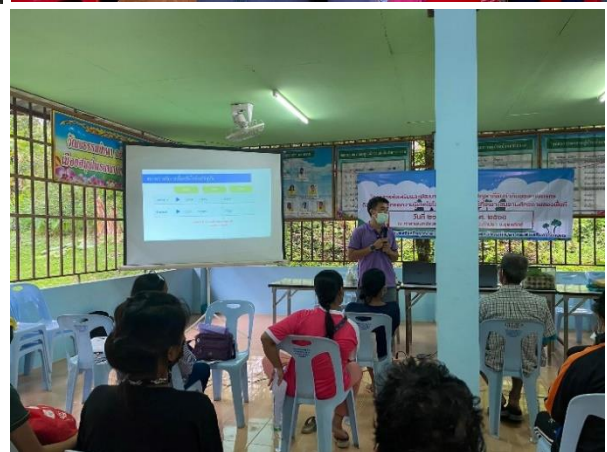
ผลการดำเนินงาน

• จังหวัด

• ซันโรง

**โครงการส่งเสริมอาชีพด้าน
การเกษตรตามอัตลักษณ์
และภูมิปัญญาท้องถิ่น
ปีงบประมาณ ๒๕๖๕**

โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรตามอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ปีงบประมาณ ๒๕๖๕

๑. หลักการเหตุผล

เป็นที่ทราบกันดีว่าสินค้าเกษตรในกลุ่มไม้ผลซึ่งเป็นพืชสวนที่สร้างมูลค่าให้ประเทศไทยได้มาก โดยผลไม้ในกลุ่มเศรษฐกิจหลักที่มีการส่งออกมากที่สุด คือ ทุเรียน (คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๐๖) รองลงมา ได้แก่ ลำไย (คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๔๙) มังคุด (คิดเป็นร้อยละ ๙.๕๐) มะม่วง (คิดเป็นร้อยละ ๕.๒๗) เงาะ (คิดเป็นร้อยละ ๐.๗๒) ลิ้นจี่ (คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๕) และ ลองกอง (คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๖) ในขณะที่ผลไม้พื้นถิ่น ซึ่งเป็นผลไม้ในกลุ่มรอง ก็มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและได้รับความนิยมสูงไม่แพ้กัน ซึ่งจะเห็นได้จากมูลค่าการซื้อขายในประเทศสูง มีตลาดเฉพาะกรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้ส่งเสริมให้นักวิชาการ และเกษตรกรคัดเลือกพืช ในพื้นที่ขึ้นมาเป็นผลไม้อัตลักษณ์ เพื่อพัฒนาความรู้ทั้งด้านการผลิต การตลาด และส่งเสริมให้เป็นผลไม้อัตลักษณ์ประจำถิ่นตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ เช่น ส้มโอปากพนัง อ่างอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช สละป่าบอน อ่างอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ทุเรียนชะนีเกาะช้าง อ่างอเกาะช้าง จังหวัดตราด มะม่วงแปดริ้ว อ่างอบางคลา จังหวัด ฉะเชิงเทรา เป็นต้น ซึ่งจัดเป็นสินค้าสร้างชื่อและมีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย มีความพยายามจากทุกภาคส่วนในการรวมกัน พัฒนาไม่ผลในทุกมิติ เพื่อสอดรับกับกระแสสังคมยุคไทยแลนด์ ๔.๐ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ กรมส่งเสริมการเกษตรตระหนักถึงความสำคัญมุ่งเน้นการพัฒนา การเกษตร เศรษฐกิจ และสังคมที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งมีเรื่องราวแหล่งกำเนิดสินค้า (story) ที่ทำให้สินค้ามีความแตกต่างจากสินค้าที่ผลิตจากแหล่งอื่นๆ มีความโดดเด่น มีศักยภาพ และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ สามารถสร้างมูลค่าและนำไปส่งเสริมให้เกษตรกร เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ โดยส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาการผลิต และเพิ่มมูลค่าผลผลิต ตลอดจนการแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย สามารถพัฒนายกระดับเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI : Geographical Indications) ต่อไป

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิษฐ์ จึงให้ความสำคัญของพืชอัตลักษณ์ประจำถิ่นที่มีความสำคัญในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และพัฒนาพืชประจำถิ่นให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการบริการและส่งเสริมให้แก่เกษตรกรหรือผู้ที่สนใจทั่วไปได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้พืชประจำถิ่นที่สำคัญ ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสร้างอาชีพและรายได้จากสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นแก่เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร
- ๒.๒ เพื่อส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น
- ๒.๓ เพื่อพัฒนาความรู้และเพิ่มศักยภาพกระบวนการทำงานในพื้นที่สำหรับการพัฒนาสินค้าไม้ผลตามอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่เหมาะสมให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐาน แข่งขันทางการตลาดได้
- ๒.๔ เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นสู่ผู้บริโภคใหม่มีความรู้ความเข้าใจถึงถิ่นกำเนิด การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยมาตรฐานการรับรอง GI

๓.เป้าหมายการดำเนินโครงการ

จัดทำแปลงเรียนรู้ไม้ผลอัตลักษณ์ จำนวน ๔ ไร่ ได้แก่ ทุเรียนพันธุ์หลงลับแล ทุเรียนพันธุ์หลินลับแล
กลางสาด และส้มโอ

๔.สถานที่ดำเนินการ

ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์ เลขที่ ๑๓๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลป่าเช่า อำเภอเมือง
อุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

๕.วิธีการดำเนินการ

ดำเนินการจัดทำ/พัฒนาศักยภาพแปลงรวบรวมพันธุ์ไม้ผลอัตลักษณ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ในแต่ละพื้นที่เขต
รับผิดชอบของตนเอง ตามผลสรุปที่ได้อภิปรายร่วมกันจากคณะทำงาน Core Team โดยมีค่าใช้จ่ายดังนี้

๕.๑) จัดทำแปลงใหม่ ไม้ผลอัตลักษณ์ จำนวน ๔ ไร่ ได้แก่ ทุเรียนพันธุ์หลงลับแล ทุเรียนพันธุ์หลินลับแล
กลางสาด และส้มโอ ซึ่งได้รับจัดสรรงบประมาณแบ่งออกเป็น ๒ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท (ไตรมาสที่ ๑) เพื่อใช้ในการดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ให้พร้อมกับการ
ดำเนินงาน การปรับปรุงคุณภาพดิน และดำเนินการจัดวางระบบน้ำ ตรวจสอบวิเคราะห์ดิน หรืออื่นๆ ตามความ
จำเป็นต่อการดำเนินงาน

ครั้งที่ ๒ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท (ไตรมาสที่ ๒) เพื่อใช้ในการดำเนินการจัดซื้อต้นพ่อพันธุ์ หรือแม่พันธุ์
ที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ และปัจจัยต่อการเจริญเติบโต อาทิเช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันโรค หรือแมลง หรือ
อื่นๆ ตามความจำเป็นต่อการดำเนินงาน

๕.๒ ดำเนินการสร้างแปลง ทุเรียนพันธุ์หลงลับแล พร้อมข้อมูลวิชาการ จำนวน ๑ แปลง

๕.๓ ดำเนินการสร้างแปลง ทุเรียนพันธุ์หลินลับแล พร้อมข้อมูลวิชาการ จำนวน ๑ แปลง

๕.๔ ดำเนินการสร้างแปลง กลางสาด พร้อมข้อมูลวิชาการ จำนวน ๑ แปลง

๕.๕ ดำเนินการสร้างแปลง ส้มโอ พร้อมข้อมูลวิชาการ จำนวน ๑ แปลง

๕.๖ จัดทำป้ายแปลง นิทรรศการ และข้อมูลอื่นๆ ตามความจำเป็นต่อการดำเนินงาน

๕.๗ ดำเนินการรายงานความก้าวหน้าตามที่กรมส่งเสริมกำหนด

๕.๘ ดำเนินการสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการส่งไปยังสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๖
จังหวัดเชียงใหม่

๖.งบประมาณ

งบประมาณ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท โดยแยกการเบิกจ่ายออกเป็น ๒ ครั้ง ดังนี้

๖.๑ ไตรมาสที่ ๑ จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๖.๒ ไตรมาสที่ ๒ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๗. ผลผลิต ผลลัพธ์ นวัตกรรม และผลที่คาดว่าจะได้รับ

๗.๑ ผลผลิต (Output) มีแปลงต้นแบบไม้ผลอัตลักษณ์พื้นถิ่น เพื่อใช้ในการสนับสนุนเกษตรกร ประชาชนทั่วไปและใช้ในกิจกรรมของกรมส่งเสริมการเกษตร

๗.๒ ผลลัพธ์ (Outcome) มีจุดเรียนรู้ไม้ผลอัตลักษณ์พื้นถิ่น ที่มีมาตรฐานการรับรอง GI ตามเขตพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าสินค้าในแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

๗.๓ นวัตกรรม (Innovation) มีการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีการผลิต ไม้ผลอัตลักษณ์พื้นถิ่น ได้แก่ ทุเรียนพันธุ์หลงลับแล ทุเรียนพันธุ์หลินลับแล ต้นกลางสาต และส้มโอ

๗.๔ ผลที่คาดว่าจะได้รับ มีแหล่งเรียนรู้ ไม้ผลอัตลักษณ์พื้นถิ่น ได้แก่ ทุเรียนพันธุ์หลงลับแล ทุเรียนพันธุ์หลินลับแล ต้นกลางสาต และส้มโอ เพื่อสนับสนุนเกษตรกร และสนับสนุนกิจกรรม/โครงการต่างๆ

๘. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑. นายจักรวาล ศุขวัฒน์

ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ชำนาญการ

๒. นายบรรจง ปัญญาดี

ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปฏิบัติการ

ผลการดำเนินงาน

ทุเรียนพันธุ์หลงลับแล/หลินลับแล

ปลูกทุเรียนพันธุ์พันธุ์หลงลับแลและทุเรียนพันธุ์หลินลับแล ทั้งหมด ๗๐ ต้น โดยแบ่งเป็นทุเรียนพันธุ์หลงลับแล จำนวน ๓๕ ต้น และทุเรียนพันธุ์หลินลับแล จำนวน ๓๕ ต้น ได้ดำเนินการปลูกเสร็จแล้วเรียบร้อยแล้ว ๑๐๐% พร้อมทั้งการดูแลรักษาใส่ปุ๋ยบำรุง

ผลการดำเนินงาน

กลางสาด/ส้มโอ

จัดสร้างแปลงเพื่อพัฒนาพืชประจำถิ่นให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการบริการและส่งเสริมให้แก่เกษตรกร หรือผู้ที่สนใจทั่วไปได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้พืชประจำถิ่นที่สำคัญได้แก่ กลางสาด และส้มโอ จำนวน ๒ แปลง

โครงการส่งเสริมและพัฒนา วิสาหกิจชุมชน ปีงบประมาณ ๒๕๖๕

โครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

๑. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทย การท่องเที่ยวก็ทำเงินให้กับประเทศปีละเป็นจำนวนมาก ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศเป้าหมายสำคัญของนักท่องเที่ยวทั่วโลก เมืองไทยน่าอยู่ มีเสน่ห์ อาหารการกินอุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรมมากมายให้ศึกษาค่าใช้จ่ายไม่สูงในการเดินทางมาท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวกับการพัฒนาภาคการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง นอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ โดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเกษตร นอกเหนือจากไปท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ถ้าเกษตรกรทำกิจกรรมการเพาะปลูกหรือทำการเลี้ยงสัตว์ แล้วมีการพัฒนาปรับปรุงฟาร์มของตนได้สวยงาม มีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น และเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้นและกรมส่งเสริมการเกษตรได้มีนโยบายให้ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรทุกศูนย์ ทำกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยให้ศูนย์พัฒนา ศูนย์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเป็นแหล่งศึกษา ดูงาน สำหรับเกษตรกร หรือผู้สนใจที่จะทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากสถานการณ์ดังกล่าว ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์ จึงมีแนวคิดในการปรับปรุง พัฒนาพื้นที่ ในศูนย์ปฏิบัติการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยศึกษาข้อมูล องค์กรความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตลอดจนการจัดการการท่องเที่ยวแล้วมาวางแผนจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้รับความรู้สามารถนำไปส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ในบริเวณศูนย์ฯ ให้สวยงามน่าสนใจดึงดูดผู้คนให้สนใจเข้ามาท่องเที่ยวภายในศูนย์ฯ

๒. เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ เกษตรกรหรือผู้สนใจได้ศึกษาเป็นแนวทาง ในการพัฒนาไร่นาหรือฟาร์มของตนเองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตร

๓. เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินการ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์ เลขที่ ๑๓๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลป่าเซ่า อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

ไตรมาส ๑ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

๕. กิจกรรมและวิธีดำเนินงาน

- ๕.๑ วางแผนการดำเนินงาน เขียนโครงการและขออนุมัติ
- ๕.๒ กำหนดกิจกรรมการเกษตรที่โดดเด่นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เช่น การผลิตพืช ไม้ดอก ไม้ผล พืชผัก การเลี้ยงผึ้ง การแปรรูปจากสินค้าเกษตร ฯลฯ
- ๕.๓ จัดหาวัสดุอุปกรณ์
- ๕.๔ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความสวยงาม / พัฒนาจุดเรียนรู้
- ๕.๕ พัฒนาเรื่องการจัดเก็บข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์
- ๕.๖ พัฒนาสินค้าและบริการ เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว
- ๕.๗ ประสานงาน / บูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
- ๕.๘ ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงเส้นทางกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ
- ๕.๙ ส่งเสริมการตลาด / ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านช่องทางต่างๆ
- ๕.๑๐ ประชาสัมพันธ์และให้บริการ

๖.งบประมาณ

งบประมาณ จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท

๗.ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรธานี ได้ทำตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ในบริเวณศูนย์ให้สวยงามน่าสนใจดึงดูดผู้คนให้สนใจเข้ามาท่องเที่ยวภายในศูนย์ โดยพัฒนาจุดเรียนรู้ต่างๆ สร้างเรื่องราวให้น่าสนใจโดยใช้ “ฟาร์มผึ้งพอเพียง” เป็นตัวเดินเรื่องเพื่อให้เกิดความ แปลกและ น่าสนใจ และแบ่งจุดเรียนรู้ต่างๆ เป็นเรื่องราวว่าด้วยความพอเพียง และสามารถนำไปวางแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจได้ โดยจัดอบรม ฝึกปฏิบัติและเป็นแหล่ง ศึกษาดูงานของเกษตรกรหรือประชาชนทั่วไป

๘. ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายจักรารุช ศุขวัฒน์

ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

ผลการดำเนินงาน

ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิษฐ์ พร้อมกับได้ทำพิธีเปิดโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้ามาศึกษาหาความรู้หรือเยี่ยมชมบริเวณภายในศูนย์ฯ

**โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่
ในพระราชานุเคราะห์
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ
สยามกุฎราชกุมาร
ปีงบประมาณ ๒๕๖๕**

โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในพระราชานุเคราะห์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

กิจกรรม ส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผลการดำเนินการ

- เข้าร่วมการจัดคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในไตรมาสที่ ๑ และ ๒ ในพื้นที่ ๓ จังหวัด ได้แก่ อุตรดิตถ์ พิษณุโลก และสุโขทัย รวมทั้งสิ้น ๕ ครั้ง มีเกษตรกรเข้ารับบริการดังนี้

สถานที่เข้าร่วมการจัดคลินิกเกษตรเคลื่อนที่	วัสดุที่นำไปสนับสนุน	เกษตรกร(ราย)
สนามกีฬาภูเวียง อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์	กล้าไม้ผล พืชผัก สมุนไพร	๖๒ ราย
วัดปัจจันตคารามวาสี อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย	กล้าไม้ผล พืชผัก สมุนไพร	๓๔ ราย
โรงเรียนคันไชยวิทยา อําเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก	กล้าไม้ผล พืชผัก สมุนไพร	๕๑ ราย
วัดห้วยไข่เขียว ตำบลสองคอน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์	กล้าไม้ผล พืชผัก สมุนไพร	๔๗ ราย
วัดปากน้ำ ตำบลปากน้ำ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย	สบู่น้ำผึ้ง พืชผัก ไม้ผล	๗๓ ราย
รวม		๒๖๗ ราย

ผลการดำเนินการ

- เข้าร่วมการจัดคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในไตรมาสที่ ๓ และ ๔ ในพื้นที่ ๓ จังหวัด ได้แก่ อุตรดิตถ์ พิษณุโลก และสุโขทัย รวมทั้งสิ้น ๕ ครั้ง มีเกษตรกรเข้ารับบริการดังนี้

สถานที่เข้าร่วมการจัดคลินิกเกษตรเคลื่อนที่	วัสดุที่นำไปสนับสนุน	เกษตรกร (ราย)
เทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง จ.อุตรดิตถ์	พืชผัก สมุนไพร	๕๐ ราย
โรงเรียนศรีสำโรงชนูปถัมภ์ อำเภอศรีสำโรง จ.สุโขทัย	กล้าไม้ผล พืชผัก สมุนไพร	๕๒ ราย
องค์การบริหารส่วนตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จ.พิษณุโลก	สับ พืชผัก สมุนไพร	๖๔ ราย
หอประชุมเทศบาล ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จ.อุตรดิตถ์	เอกสารวิชาการ	๒๐ ราย
ร.น.ครบวงวิทยาวิทยาควม ตำบลบ้านแยง อำเภอนครไทย จ.พิษณุโลก	แห่นาง	๑๑๕ ราย
รวม		๓๐๑ ราย

งานที่ ไม่'ได้'รับงบประมาณ ประจำปี ๒๕๖๕

การพัฒนาจุดเรียนรู้แมลงเศรษฐกิจ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้ดำเนินการพัฒนาจุดเรียนรู้แมลงเศรษฐกิจ ภายในศูนย์ฯ ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ ทำความสะอาด พัฒนาจุดเรียนรู้แมลงเศรษฐกิจ (ผึ้งพันธุ์/ ผึ้งโพรง ชันโรง จิ้งหรีด) เพื่อให้บริการกับเกษตรกรและผู้สนใจ

การพัฒนาจุดเรียนรู้การขยายพันธุ์พืช (พืชผัก) และการสนับสนุนพันธุ์พืช (ผักสวนครัว)

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์ ได้ดำเนินการพัฒนาจุดเรียนรู้การขยายพันธุ์พืช (พืชผัก) ภายในศูนย์ฯ

การสนับสนุนกล้าพันธุ์ผักสวนครัว

สนับสนุนกล้าพันธุ์ผักให้กับหน่วยงานต่าง ๆ และผู้ที่สนใจมาขอรับบริการในปี ๒๕๖๕

- เดือนเมษายน ๓๕๐ ต้น
  - เดือนพฤษภาคม ๕๕๐ ต้น
  - เดือนมิถุนายน ๒๒๐ ต้น
  - เดือนกรกฎาคม ๓๕๐ ต้น
  - เดือนสิงหาคม ๑,๑๗๐ ต้น
- รวม ๒,๖๔๐ ต้น

การพัฒนาจุดเรียนรู้อนุรักษ์พันธุ์กรรมมะม่วง

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์ รับผิดชอบ ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัด พิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีพื้นที่การปลูกคิดเป็นร้อยละ ๒๔ ของพื้นที่ปลูกมะม่วงทั้งประเทศ โดยจังหวัดพิษณุโลกมีพื้นที่ปลูกมะม่วงมากเป็นอันดับ ๑ ของประเทศ และเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์มะม่วงทั่วประเทศ ให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ให้แก่บุคลากร ประชาชน นักเรียน นักศึกษาที่สนใจ และเพื่อขยายพันธุ์ไว้บริการแก่ประชาชนที่สนใจ

และเนื่องจากสายพันธุ์มะม่วงเริ่มที่จะหายากขึ้นและมีแนวโน้มที่จะและสูญพันธุ์ ทางศูนย์ฯ จึงได้รวบรวมพันธุ์มะม่วงทั้งพันธุ์โบราณและพันธุ์ในเชิงการค้า โดยศูนย์ฯ ได้รวบรวมแล้วทั้งหมด ๓๖ สายพันธุ์

การพัฒนาจุดเรียนรู้อนุรักษ์พันธุกรรมกล้วย

ผลการดำเนินงาน

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิษฐ์ ได้ดำเนินการพัฒนาจุดเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมกล้วย โดยได้ปรับปรุงภูมิทัศน์ พัฒนาจุดเรียนรู้ และได้รวบรวมพันธุ์กล้วยแล้วทั้งหมด ๓๑ สายพันธุ์

การพัฒนาจุดเรียนรู้การขยายพันธุ์ไม้ผล

ผลการดำเนินงาน

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิษฐ์ ได้ปรับปรุงร้งคาคจุดการขยายพันธุ์ไม้ผล เพื่อแสดงความรู้ทางวิชาการ โดยมี นายบรรจง ปัญญาดี นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ เป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อเป็นจุดให้ความรู้ ฝึกปฏิบัติ และจุดให้บริการ ในด้านการขยายพันธุ์พืชไม้ผล ให้แก่เกษตรกร นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่สนใจ

การพัฒนาจุดเรียนรู้การอารักขาพืช แทนแดง และแปลงรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพร จำนวน ๕๑ ชนิด

รายชื่อสมุนไพร ได้แก่ กระทือ ว่านชักมดลูก ชิงเหลียง ชิงขาว ข่า กระจายขาว กระจายแดง กระจายดำ ไพล โตไม่รู้ล้ม เหงือกปลาหมอ หญ้าหวาน มะม่วงหาวมะนาวโห่ เสลดพังพอนตัวผู้ เสลดพังพอนตัวเมีย รางจืด บอระเพ็ด ว่านหางจระเข้ ตะไคร้ ตะไคร้หอม ดีปลี อ้อยแดงใหญ่และเล็ก กระต้อม ดอกมะลิ ใบเตย พลู ใบบัวบก คาวตอง สารระเหย ฟ้าทะลายโจร ยี่หระ กระจ่างแดง ผักไผ่ ใบชะพลู ผักแว่น สะเดา ผักเชียงดา หูเสือ จิงจูฉ่าย หญ้าปักกิ่ง กล้วยชัน มะแว้ง หนานเฉาเหว่ย กุยช่าย ขลุ่ แป๊ะตำปึง หญ้าหนวดแมว พันงูเขียว อังกาบ ว่านม้าฮ่อ หมุย

การพัฒนาจุดเรียนรู้การปลูกไม้

ผลการดำเนินงาน

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้มีการพัฒนาจุดเรียนรู้การส่งเสริมการเพาะปลูกไม้ซิ่น วัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเจ้าหน้าที่ เกษตรกรผู้สนใจทั่วไป พร้อมทั้งเป็นจุดแปลงแม่พันธุ์ที่ใช้ในการผลิตขยายเพื่อสนับสนุนให้กับทางสำนักงานเกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ และเกษตรกรที่สนใจทั่วไปที่เข้ามาขอรับบริการจากจุดเรียนรู้การส่งเสริมการเพาะปลูกไม้

การส่งเสริมการใช้แทนแดงลดต้นทุนแก้ปัญหาปุ๋ยแพง

-สนับสนุนแทนแดงให้เกษตรกร ๙๐๐ ราย รวม ๒๘๐ กิโลกรัม

การสนับสนุนการอบรม ให้ความรู้แก่เกษตรกรและหน่วยงานภายนอก

- การเป็นวิทยากรการตัดแต่งกิ่งไม้ผลให้แก่เกษตรกร อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

- การเป็นวิทยากรกระบวนการพัฒนาการผลิตพืช ให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดอุดรธานี

ภาคผนวก

สรุปประเด็นกิจกรรมเสวนาทางออกปุ๋ยสู่ความยั่งยืน

วันที่ 22 มกราคม 2565

ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุตรดิตถ์

สภาพของปัญหา

สถานการณ์ราคาปุ๋ยเคมีในตลาดในปัจจุบันยังทรงตัวอยู่ในระดับสูง รวมทั้งยังมีการคาดการณ์ว่าราคาปุ๋ยเคมีนั้นมีแนวโน้มจะมีราคาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัญหาราคาปุ๋ยแพงจึงเป็นปัญหาใหญ่ของเกษตรกรไทย เนื่องจากโดยเฉลี่ยต้นทุนปุ๋ยเคมีคิดเป็นร้อยละ ๑๙ - ๒๐ ของต้นทุนการเพาะปลูกพืชทั้งหมด ดังนั้นการที่ราคาปุ๋ยเคมียังมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตของเกษตรกรสูงขึ้น เกษตรกรจึงเสียโอกาสที่จะได้อานิสงส์จากการที่ราคาพืชผลอยู่ในเกณฑ์สูงในปัจจุบัน ปัญหาปุ๋ยเคมีราคาแพงจึงเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขเพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรทั่วประเทศ

ประเทศไทยต้องพึ่งพาการนำเข้าปุ๋ยเคมีจากต่างประเทศ โดยรัฐบาลมีการดำเนินมาตรการที่จะนำเข้าปุ๋ยเพื่อจำหน่ายโดยตรงให้กับเกษตรกร เพื่อเป็นการช่วยเกษตรกรบรรเทาปัญหาขาดแคลนปุ๋ย และเกษตรกรที่มีทุนน้อยในการซื้อปุ๋ย แต่ถือเป็นการช่วยเหลือเพียงช่วงระยะเวลาสั้น และการช่วยเหลืออยู่ในวงจำกัด นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยพืชสดควบคู่ไปกับการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี เนื่องจากปุ๋ยอินทรีย์มีข้อดีในการปรับโครงสร้างของดิน ทำให้ดินร่วนซุย และพืชสามารถนำธาตุอาหารสำคัญในปุ๋ยเคมีไปใช้ได้ดีขึ้น ทำให้ปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลดลง ไม่สิ้นเปลืองที่จะใส่ธาตุปุ๋ยในที่ดินมีธาตุอาหารนั้นอยู่แล้ว ซึ่งส่งผลกระทบในทางบวกโดยตรงต่อผู้ประกอบการค้าปุ๋ยและเกษตรกรโดยทั่วไป

สรุปประเด็นการเสวนา

นายบรรณพัฒน์ แก้วทอง ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กล่าวว่า ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรราคาต่ำและปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นถือเป็นปัญหาหลักของเกษตรกร เนื่องจาก การนำเข้าปุ๋ยเคมีจากประเทศผู้ผลิตประสบกับหลายปัญหา โดยเฉพาะการขนส่งสินค้า การระบาดของโควิด-๑๙ รวมถึงการกักตุนปุ๋ยเคมีทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลให้ปุ๋ยเคมีมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ

และราคาปุ๋ยเคมีในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตั้งเป้าหมายให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งปุ๋ยเคมีราคาถูก โดยได้มอบหมายให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่ เร่งสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกร รวมทั้งได้ประสานกับกระทรวงพาณิชย์ กำหนดมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรใน ๓ ระยะ ได้แก่

ระยะสั้น ขอความร่วมมือสมาคมและบริษัทที่นำเข้าปุ๋ยเคมีเพื่อลดราคาให้เกษตรกร กระสอบละ ๕๐ บาท รวมทั้งจ่ายเงินช่วยเหลือค่าปุ๋ยเคมีให้กับเกษตรกร

ระยะกลาง ได้แก่

๑. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งสร้างความรู้ และส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยชีวภาพ เช่น แหนแดง เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี

๒. จัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจากเดิมที่มีอยู่แล้ว ๓๙๔ ศูนย์ เพื่อให้ความรู้กับเกษตรกรในการใช้ปุ๋ย “ถูกสูตร ถูกวิธี ถูกช่วงเวลา ตรงตามค่าวิเคราะห์ดิน” เพื่อลดต้นทุนการผลิต

๓. ประสานกับ ธ.ก.ส. เพื่อสนับสนุนสินเชื่อราคาถูกเพื่อซื้อปุ๋ยผ่านระบบสหกรณ์ โดยการซื้อปุ๋ยล็อตใหญ่จากสมาคมและบริษัทที่นำเข้าปุ๋ยเคมีโดยตรง

๔. ส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตปุ๋ยโพแทสเซียมภายในประเทศ เพื่อลดราคาปุ๋ยรวมทั้งเพิ่มอำนาจการต่อรองและแลกเปลี่ยนปุ๋ยกับต่างประเทศ

ระยะยาว โดยการจัดตั้งกองทุนรักษาเสถียรภาพราคาปุ๋ย

อย่างไรก็ตาม เกษตรกรต้องมีการใช้ธาตุอาหารให้เหมาะสมกับสภาพดิน โดยทำการวิเคราะห์ดินก่อนการเพาะปลูก รวมถึงลด เลิก การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อคุณภาพที่ดีของผลผลิต โดยรัฐบาลโดยรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้ร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดนโยบาย “เกษตรผลิต พาณิชย์ตลาด ตลาดนำการเกษตร” ให้เกษตรกรผลิตให้ตรงกับเทรนด์ความต้องการของโลก ตัวอย่างเช่น Young Smart Farmer ที่ผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด อีกประการที่สำคัญคือการรวมกลุ่มทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง ชื่อปัจจัยการผลิตในราคาถูก และเพิ่มโอกาสทางการตลาด รวมทั้งผลิตให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมและให้เป็นไปตามมาตรฐานการค้าระหว่างประเทศ

นายพัฒนศักดิ์ พ่วงสมบัติ เกษตรจังหวัดอุดรธานี กล่าวว่า กรมส่งเสริมการเกษตรได้ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีการทำการเกษตรและให้มีฟาร์มอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานีได้มอบหมายให้เกษตรกรตำบลเข้าไปดูแลเกษตรกรทั้งในด้านการผลิตพืช การจัดตั้งองค์กรกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้ผลักดันให้เกิดการจัดตั้งศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ เป็นต้นมา เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยของชุมชน ให้บริการตรวจวิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจวิเคราะห์ดินแบบรวดเร็ว (Soil test kit) ให้คำแนะนำการจัดการดินและปุ๋ยเบื้องต้น บริการจัดหาปุ๋ยที่มีคุณภาพในราคาที่เหมาะสมเพื่อให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง โดยจังหวัดอุดรธานีมีศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนหลัก ๙ แห่ง และศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนเครือข่าย ๒๙ แห่ง โดยกรมฯ ได้สนับสนุนเครื่องผสมปุ๋ยและแม่ปุ๋ยเพื่อทำปุ๋ยสั่งตัดให้กับเกษตรกร นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้รณรงค์ให้เกษตรกรไถกลบตอซังเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้ดิน

นางอารีย์ พระเพชร ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุดรธานี กล่าวว่า กรมวิชาการเกษตรได้พัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถลดต้นทุนทางการเกษตรได้เป็นอย่างดี คือ การใช้แหนแดงซึ่งปุ๋ยชีวภาพที่มีคุณค่า ซึ่งเป็นแหล่งผลิตไนโตรเจนที่ดีที่สุดในสภาวะที่ปุ๋ยแพง โดยแหนแดงที่กรมวิชาการเกษตร ส่งเสริมเป็นพันธุ์อะซอลล่า ไมโครฟิลล่า (*Azolla microphylla*) ซึ่งสามารถตรึงไนโตรเจนได้ดีกว่าแหนแดงพันธุ์ที่พบทั่วไป สามารถ

ทดแทนปุ๋ยไนโตรเจนได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ โดยใช้อัตรา ๑๐ กิโลกรัม/ไร่ ทดแทนปุ๋ยยูเรียได้ ๗ - ๑๐ กิโลกรัมซึ่งวิธีการปลูกไม่ยุ่งยาก ขยายพันธุ์อย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นยังสามารถใช้แทนแฉ่งผสมในวัสดุปลูกในอัตรา ๒๐ - ๓๐ กรัม/วัสดุปลูก ๑ กิโลกรัม อีกทางเลือกที่น่าสนใจคือการใช้ปุ๋ยชีวภาพฟิสิฟาร์หรือปุ๋ยชีวภาพแบคทีเรียส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช (Plant Growth Promoting Rhizobacteria or PGPR) ซึ่งสามารถส่งเสริมให้พืชดูดธาตุอาหารไปใช้ได้ดีขึ้น ลดการใช้ปุ๋ยเคมีได้มากกว่า ๒๕% โดยเกษตรกรสามารถขอรับการสนับสนุนพันธุ์แฉ่งหรือต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม ติดต่อได้ที่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุดรดิษฐ์ โทร.๐๕๕- ๔๗๗- ๘๔๐ ในวันและเวลาราชการ

นายมนัส เสี่ยงก้อง ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรดิษฐ์ กล่าวว่า ในการให้ปุ๋ยกับต้นพืชต้องรู้ว่าพืชต้องการปุ๋ยชนิดใด ในดินมีธาตุอาหารชนิดใด มีปริมาณเท่าใด โดยในการใช้ปุ๋ยต้องใช้หลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาปุ๋ยแฉ่ง โดยศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรดิษฐ์ ได้จัดเตรียมองค์ความรู้และแฉ่งเพื่อสนับสนุนให้กับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้ให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร

นายจาริก วงศ์ปียมาร์ตน์ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการเกษตร เทศบาลตำบลหาดกรวด กล่าวว่า จากข้อกำหนดของการทำเกษตรอินทรีย์ที่ห้ามใช้สารเคมี พันธุ์พืชและสารสังเคราะห์ทุกชนิด เกษตรกรต้องให้ความสำคัญของดินเป็นลำดับแรก วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกพืชอินทรีย์ตำบลหาดกรวดได้มีการทำการวิจัยอินทรีย์วัตถุในดิน รวมทั้งส่งเสริมการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินโดยการให้ปุ๋ยพืชสดควบคู่กับการผลิตตามแนวเกษตรอินทรีย์ จึงต้องเน้นย้ำให้เกษตรกรพึงพาปัจจัยการผลิตในท้องถิ่นและขยายโอกาสทางการตลาดเพื่อให้สามารถยืนได้ด้วยตนเอง

ในส่วนของการให้ปุ๋ยกับพืช เกษตรกรควรมีการวิเคราะห์ดินก่อนทำการปลูกพืช ทั้งในส่วนของอินทรีย์วัตถุในดิน (om) และธาตุอาหารในดิน และเน้นการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยชีวภาพก่อนปลูกพืช ทำให้ดินมีคุณภาพดีขึ้น อย่างไรก็ตาม วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกพืชอินทรีย์ตำบลหาดกรวดจะได้มีการทำการวิจัยเรื่องการใช้แฉ่งร่วมกับการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินต่อไป

นายภาสกร มณฑกุล ประธาน Young Smart Farmer จังหวัดอุดรดิษฐ์ กล่าวว่า ตั้งแต่ในอดีตพบว่าเกษตรกรเกษตรกรมีหนี้สินจากการกู้ยืมเงินใช้ซื้อปุ๋ยเพื่อใช้ในการปลูกพืช แต่ในปัจจุบันพบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการบริโภคสินค้าปลอดภัยหรือสินค้าอินทรีย์ การปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรจากวิถีเดิมที่ใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีปริมาณมากเพื่อเพิ่มผลผลิตจึงเป็นสิ่งสำคัญ การใช้แฉ่งทดแทนการใช้ปุ๋ยยูเรียร่วมกับการใช้เชื้อจุลินทรีย์จาวปลวก และการไถพรวนต่อซึ่งในนาข้าวของตนเองพบว่า ข้าวให้ผลผลิตดีกว่าการทำนาหว่านโดยการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตและจำนวนหนี้สินลดลงด้วย ทั้งนี้ ยังสามารถโฆษณาและเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับผลผลิตข้าวที่ได้จากการใช้แฉ่งในการปลูกอีกด้วย นอกจากนั้น ยังมีเกษตรกร Young Smart Farmer จังหวัดอุดรดิษฐ์ ใช้แฉ่งในการเลี้ยงปลุสสัตว์ แสดงให้เห็นว่าแฉ่งไม่ได้มีประโยชน์แค่เพิ่มไนโตรเจนในนาข้าวอย่างเดียว

นางสาวจิตาภา อยู่เจริญ Young Smart Farmer อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิษฐ์ กล่าวว่า ตนเองได้ทดลองทำเกษตรอินทรีย์ โดยได้มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในแปลง ซึ่งได้ทดลองใช้แฉ่งร่วมกับการทำนาโยน ซึ่งแฉ่งสามารถทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีและทำให้วัชพืชเจริญเติบโตได้ช้าลง ลดการใช้สารเคมี เกิดการฟื้นตัวของธรรมชาติ โรคและแมลงศัตรูข้าวลดน้อยลงเพราะมีตัวห้ำและตัวเบียนเข้ามาอาศัยในแปลง

นอกจากนั้น ยังใช้แหวนแดงเป็นอาหารเปิดและไก่ ซึ่งพบความแตกต่างด้านคุณภาพและรสชาติของไข่ ซึ่งได้รับผลตอบรับที่ดีจากผู้บริโภค

นายธนพล หมื่นยา ตัวแทนเกษตรกร กล่าวว่า วิถีปฏิบัติที่พบเจอในขณะนี้ เป็นโอกาสให้กับเกษตรกรได้ใช้องค์ความรู้ที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐมาประยุกต์ใช้กับการเกษตร นอกเหนือจากการใช้ปุ๋ยเคมีปลูกพืชเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐต้องเพิ่มการดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการลดการใช้ปุ๋ยเคมีให้กับเกษตรกร และต้องมีการทำให้เกษตรกรเห็นเป็นตัวอย่างความสำเร็จ ตัวอย่างเช่น การใช้เชื้อบาซิลลัส ทูริงเยนซิส และไวรัส NPV เพื่อกำจัดหนอนทุเรียนในพื้นที่อำเภอลับแล ซึ่งลดการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การทำการเกษตรควรมีการปรับเปลี่ยนให้ใช้สารเคมีลดลงควบคู่กับการทำเกษตรอินทรีย์ให้เกษตรกรเข้าถึงวิธีการวิเคราะห์ดินและเลือกใช้ปุ๋ยให้ตรงกับความต้องการของพืช

นายประสิทธิ์ คลังสีดา ตัวแทนเกษตรกร กล่าวว่า นอกจากสถานการณ์ปุ๋ยแพงแล้ว สถานการณ์ข้าวที่มีราคาถูกลงยังเป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญของเกษตรกร จึงอยากฝากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การชดเชยราคาข้าว และการสนับสนุนลานตากและ เครื่องอบลดความชื้น ทั้งนี้ ขอความร่วมมือเกษตรกรลดการใช้สารเคมี โดยเฉพาะสารเคมีกำจัดวัชพืชเพราะส่งผลกระทบต่อตัวห้าตัวเบียนค่อนข้างมาก

ผู้แทนศูนย์บริหารจัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลพิชัย กล่าวว่า ศูนย์ฯ ได้มีการวิเคราะห์ดินและได้ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด แต่ยังคงขาดเรื่องงบประมาณในการซื้อแม่ปุ๋ย หากได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดซื้อแม่ปุ๋ยจะทำให้เกษตรกรได้ใช้ปุ๋ยสั่งตัดเพิ่มมากขึ้น

รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรมรรจารย์ อำเภอพิชัย กล่าวว่า หากมีการงดการนำเข้าสารเคมีกำจัดวัชพืช จะช่วยให้เกิดความปลอดภัยกับเกษตรกรได้มากขึ้น

ภาพประกอบ

๑. นายบรรณพัฒน์ แก้วทอง ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้เกียรติเป็นผู้นำเสวนาทางออกปัญสู่ความยั่งยืน

ที่มา : สวท.อุตรดิตถ์ กรมประชาสัมพันธ์

๒. ตัวแทนเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ร่วมเสวนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

คณะผู้จัดทำ

นายมนัส เสียงก้อน	ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรธานี	ที่ปรึกษา
นายจักรารุช สุขวัฒน์ นางสาววณพร แสนคำ นางสาวรัตติกาล จักรใจวงศ์ นายบรรจง ปัญญาดี นายถิรายุช ชัยปิ่นตา นางอำไพ พึ่งเพ็ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ เจ้าพนักงานธุรการ	คณะทำงาน
นางสาวณัฐธยาน์ เตชะวรเกียรติ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	เรียบเรียง/จัดทำ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดอุดรธานี
 ๑๓๒ หมู่ ๓ ตำบลป่าเช่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ๕๓๐๐๐
 โทร : ๐๕๕-๘๑๗๗๑๔
 E-mail : aopdb๐๑@doae.go.th , beepitlok@gmail.com
 Website : www.aopdb๐๑.doae.go.th

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรที่ 6
จังหวัดเชียงใหม่
กรมส่งเสริมการเกษตร